

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Valtion hankintakeskuksen toiminnan laajentamisella saattaisi paikallisesti olla kielteisiä sivuvaikutuksia. Esimerkiksi kuntien koulukirjahankintojen keskittäminen VHK:n seuraajayhtiölle heikentää paikallisten kirjakauppojen toimintaedellytyksiä. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa VHK:n seuraajayhtiön toiminnan vaikutuksia kilpailuoloihin ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin.

Valiokunta panee merkille, että laitoksen johto ei ole käynyt asianmukaisia neuvotteluja henkilöstön edustajien kanssa työntekijöiden asemasta uudessa tilanteessa. Tässä yhteydessä kiinnitetään huomiota perustuslakivaliokunnan lausuntoon n:o 31/1992 vp sisältyvästä tulkinnasta. Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä lähtö-

kohtaisesti pitänyt henkilön itselleen ansaitsemaa eläke-etua hallitusmuodon 6 §:ssä turvatun omaisuudensuojan piiriin kuuluvana.

Osakeyhtiössä työntekijöiden eläke-edut määräytyvät työntekijöiden eläkelain mukaisesti, kun valtion laitoksen työntekijöihin sovelletaan valtion eläkelain työntekijöille edullisempia säännöksiä. Valtion hankintakeskuksen organisaationmuutos saattaa kohtuuttomasti heikentää sellaisten työntekijöiden eläke-etuja, jotka lähestyvät valtion eläkelain mukaista eläkeikää.

Saadun selvityksen mukaan VHK:n toiminnan tehostamiseen liittyviin työntekijöiden irtisanomisiin on ryhdytty jo ennen lakiehdotuksen hyväksymistä.

Saadun selvityksen mukaan Valtion hankintakeskus on VHK:n työntekijöitä edustavien ammattijärjestöjen kanssa solminut työehtosopimuksen, joka on voimassa 31.10.1995 saakka. Valiokunta huomauttaa, että valtio säilyy VHK:n seuraajayhtiön omistajana ja että järjestelyssä on kysymys ainakin liikkeen luovutuksesta, jollei suorastaan vain toimintaorganisaation muutoksesta. Voimassa olevien työsopimusten ja työehtosopimusten muuttaminen edellyttää erityisen vahvoja perusteita sekä juridiselta kannalta että ajatellen myös valtiovallan arvovaltaa työmarkkinaosapuolena.

Valtion liikelaitoksia yhtiöitettäessä on noudatettu varsin kirjavaa menettelyä henkilöstön eläketurvaa järjesteltäessä. Televan, VAPOn, Vammaksen, Lapuan patruunatehtaan, Otanie-

men sähkölaitoksen ja Geologisen tutkimuslaitoksen malminetsinnän osalta taattiin henkilöstölle valtion eläkelain tason mukainen eläketurva. Posti- ja Telelaitoksen sekä Valtionrautateiden yhtiöittämisen yhteydessä taattiin henkilöstön eläketurvan taso eläkesäätiöitä perustaen. Pienempien valtion laitosten, kuten Valtion viljavaraston, Valtion pukutehtaan ja Rakennushallituksen yhtiöittämisen yhteydessä käydään neuvotteluja henkilöstön kanssa tyydyttävän eläke-
ratkaisun löytämiseksi.

Valiokunta pitää hallitusmuodon 5 §:n takaa-
man kansalaisten tasavertaisuuden kannalta välttämättömänä, että valtio kohtelee yhtiöittämistilanteessa henkilöstöänsä samankaltaisten periaatteiden mukaisesti.

Valiokunta edellyttää, että työntekijöiden asemaa koskevat ratkaisut tehdään ennen Valtion hankintakeskuksen yhtiöittämistä.

Valiokunta edellyttää myös, että Valtion hankintakeskuksen yhtiöittämisessä noudatetaan liiketoimintojen luovutustilannetta koskevaa säännöstöä ja että henkilöstön eläke-etuudet turvataan organisaatiouudistuksen yhteydessä.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Louekoski, varapuheenjohtaja Björkenheim sekä jäsenet

Dromberg, Jansson, Jurva, Kekkonen, Korhonen, Koski, J. Leppänen, Luhtanen, A. Ojala ja Paloheimo.